

Raadsvoorstel gemeente Ooststellingwerf

Commissievergadering

Onderwerp : Kerkenvisie Ooststellingwerf 2020
Portefeuillehouder/Teamleider : Fimke Hijkema/ Geertje Porte
Zaaknummer :

Voorstel

1. Om actief in te zetten voor behoud van het religieuze erfgoed in de gemeente Ooststellingwerf middels een kerkenvisie

Hiervoor:

2. [De beleidskaders](#) van de Kerkenvisie Ooststellingwerf vast te stellen;

Inleiding

Nederland telt nog ongeveer 5.500 kerkgebouwen en synagogen, verspreid door het hele land (bijlage 3). De meesten zijn nu nog in gebruik voor de verschillende geloofsgemeenschappen die Nederland rijk is. Kerken kleuren het straatbeeld en bepalen voor een deel het landschap en de herkenning van het dorp.

In de gemeente Ooststellingwerf staan [22 kerken](#) waarvan er 18 op dit moment nog in gebruik zijn voor erediensten.

Van deze 18 kerken hebben 6 kerken de status Rijksmonument en 5 kerken de status gemeentelijk monument. De overige kerken hebben geen beschermde status. Twee voormalige kerken met een monumentenstatus zijn intussen particulier bezit en hebben een andere functie gekregen (woning- ontmoetingsruimte).

In de gemeente Ooststellingwerf kunnen we de kerken ruwweg verdelen in drie groepen.

- Beeldbepalend en tevens rijks- monumentaal;
- Beeldbepalend en gemeentelijk monument;
- Niet beeldbepalend en niet monumentaal

Als een kerk niet langer gebruikt gaat worden zou er een moeizame discussie kunnen ontstaan over wat er met het gebouw moet gebeuren. Wat mag er wel of niet in een kerkgebouw? Welk nieuw gebruik is er mogelijk. Wie bepaalt en wie betaalt wat? Vaak zal er ook planologisch iets moeten worden geregeld. Dit is vaak een vertragende factor (lees langlopende ruimtelijke procedures).

Als we in de gemeente Ooststellingwerf de belangrijkste kerken (waaronder die met een monumentale status) willen behouden en die een nieuwe toekomst willen geven dan zullen alle partijen naar elkaar toe moeten bewegen. Met het opstellen van een kerkenvisie Ooststellingwerf is hier aanvang mee gemaakt.

Pilot kerkenvisie

In najaar van 2018 heeft Ooststellingwerf zich als één van de eerste gemeenten in Nederland aangemeld als pilotgemeente voor het opstellen van een kerkenvisie. Aan deze pilot geïnitieerd de Rijksdienst voor Cultuur Erfgoed (RCE) te Amersfoort deden een zestal grote en kleine gemeenten mee. Doel van de pilot was het opstellen van een kerkenvisie en daarbij als voorloper te fungeren voor de overige gemeenten in Nederland. Thans is al gebleken dat het opstellen van een visie, maar zeker het in gesprek treden met de kerkbesturen resulteert in opbouwende samenwerking. Zo vinden er in de dorpskerk van Oosterwolde bij wijze van proef al exposities en heilige nachten plaats. Heilige nachten is een mogelijkheid om in de kerk te overnachten. Daarmee zijn we in Ooststellingwerf de 2^e kerk in Friesland waar deze overnachting plaats vindt.

Beoogd effect

De identiteit en eigenheid van de gemeente Ooststellingwerf met betrekking tot het religieuze erfgoed te behouden en te beschermen. Daarnaast de kerkenvisie Ooststellingwerf in te zetten als middel om in dialoog met betreffende stakeholders te treden en actief mee te denken over de toekomst van het religieuze erfgoed in de gemeente Ooststellingwerf.

Argumenten

1.1 Pilot Kerkenvisie Ooststellingwerf

In de kerkenvisie Ooststellingwerf is omschreven hoe en op welke wijze de burgerlijke gemeente actief kan anticiperen op eventuele ontwikkelingen als gaat om religieus erfgoed.

Gemeente Ooststellingwerf heeft zich eind 2018 aangemeld bij de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed (RCE) te Amersfoort om naast Rotterdam, Oss, Zaanstad, Amersfoort en Súdwest Fryslân mee te draaien in een pilot voor het opstellen van een kerkenvisie.

Ooststellingwerf heeft er voor gekozen om een [kerkenvisie](#) in de vorm van een dynamisch digitaal document aan te leggen waarbij naast de vaste waarden van een kerkgebouw vooral de toekomst is geschetst. De keus voor een digitale visie werd enerzijds ingegeven door de huidige manier van informatieverstrekking en anderzijds door tegelijk als instrumentarium te fungeren tijdens de vervolggesprekken met kerkbesturen.

De kerkenvisie Ooststellingwerf biedt aanknopingspunten om met betrokken kerkbesturen in gesprek te gaan en te blijven in de toekomst.

Het doel van de kerkenvisie Ooststellingwerf is tweeledig, enerzijds om een toekomst visie te schetsen, anderzijds om in dialoog te komen en vooral in de toekomst samen op te trekken

In de kerkenvisie van Ooststellingwerf worden alle belangen naast elkaar gezet en wordt een doorkijk naar de toekomst gemaakt die kunnen leiden tot een selectie van:

- A. Kerken die behouden moeten blijven;
- B. Kerken die vrijgegeven worden voor ontwikkeling (wonen of andere invulling binnen bestaand gebouw)
- C. Kerken waar geen keus voor te maken is
- D. Kerken die gesloopt worden, en voor her invulling in aanmerking komen.

1.2 dialoog met betrokken eigenaren

Ooststellingwerf wil hierbij de eigenaren van een kerkgebouw faciliteren en adviseren in het ruimtelijk proces. Kerkeigenaren kunnen bij de gemeente Ooststellingwerf terecht bij vragen op het gebied van regulier onderhoud, restauratie, beheer, gebruik, vergunningprocedures of bestemmingsplanwijzigingen. Door met elkaar in dialoog te treden op basis van de visie is het mogelijk mee te denken en te anticiperen op de toekomst.

Indien er sprake is van de noodzaak om een kerkgebouw aan de eredienst te onttrekken en te sluiten, dan is de gemeente Ooststellingwerf bereid om mee te denken bij herontwikkeling/herbestemming.

Ook bij de aanvraag van omgevingsvergunningen, subsidieverzoeken of ander ruimtelijke relevante vragen wil Ooststellingwerf zich inzetten voor het behoud van het religieuze erfgoed in de gemeente.

In de gemeente Ooststellingwerf kunnen we de kerken ruwweg verdelen in drie groepen.

- Beeldbepalend en tevens rijks monumentaal;
- Beeldbepalend en gemeentelijk monument;
- Niet beeldbepalend en niet monumentaal

Als we in de gemeente Ooststellingwerf de belangrijkste monumentale kerken willen behouden en die een nieuwe toekomst willen geven dan zullen alle partijen naar elkaar toe moeten bewegen. Daarnaast is het ook zaak om over overige, mogelijk in de toekomst vrijkomende kerken mee te denken. Denk hierbij een herbestemming, gewijzigd of en nadere invulling passend bij de omgeving.

De kerkenvisie Ooststellingwerf is het middel om met elkaar in gesprek te gaan en te blijven.

Daarnaast dient deze visie niet alleen als beleidsplan maar ook als een communicatiemiddel dat makkelijk up-to-date blijft.

De website bevat naast een overzicht van de kerken (historie, ligging) in de gemeente een mogelijke toekomstige invulling mocht er sprake zijn van een eventuele herbestemming of aanvullend gebruik.

Het beleidskader biedt daarmee duidelijkheid voor zowel initiatiefnemers als overige belanghebbende zoals overheden en omwonenden.

1.3 Toekomstige ontwikkelingen in beeld brengen

In de kerkenvisie is naast het [bestaande gebruik](#) een mogelijke doorkijk naar te [toekomst](#) gegeven en zijn de thans beschikbare factoren zoals ligging, monumentale status, aanwezigheid kerkhof etc. omschreven. Een omschrijving van de bovenstaande factoren maakt een eventuele invulling op termijn, bij het vrijkomen van religieus erfgoed eenvoudiger. In de meeste gevallen zal een ruimtelijke procedure van toepassing zijn om een religieus erfgoed geschikt te maken voor nieuw gebruik.

1.4 Reacties kerkbesturen

Een concept van de kerkenvisie is kortgesloten met alle kerkbesturen in de gemeente. De binnengekomen reacties daarop waren zeer positief. Dit vertrekpunt kan als een zekere garantie worden gezien voor een goede samenwerking in de toekomst.

Kantttekeningen / alternatieven

1.1 In dialoog met kerkbesturen blijven

Het opstellen van een kerkenvisie Ooststellingwerf is gelijk de basis voor de toekomstige samenwerking met verschillende eigenaren van een kerkgebouw. Door een vaststellen van de kerkenvisie Ooststellingwerf leggen we als overheid vast hoe en op welke manier we in de toekomst zullen anticiperen op eventuele ontwikkelingen. De kracht van een kerkenvisie valt en staat bij het juiste overleg op het juiste moment. Door in gezamenlijkheid op te trekken is een positief resultaat in de toekomst denkbaar. Het in dialoog treden met verschillende Stakeholders, (eigenaren, overheden, burgers en overige belanghebbenden) kost tijd maar is tevens de basis voor het opbouwen van een vertrouwensband.

De raad besluit op [de beleidskaders](#) zoals vermeld in de kerkenvisie.

2.1 vertrouwen in elkaar

Een kerkenvisie is niet alleen een document met vaste gegevens, maar tevens een middel om met elkaar in gesprek te raken en te blijven. Vertrouwen is een belangrijk aspect als het gaat om het delen van informatie in de toekomst. Deze informatie is niet openbaar te verwerken in de kerkenvisie Ooststellingwerf en zal daar dus ook niet in worden vermeld. Een kerkbestuur mag dan ook van de burgerlijke gemeente verwachten dat er discreet zal worden omgegaan met informatie die op termijn een belangrijke rol zal gaan spelen bij een toekomstige ontwikkeling. Een vast aanspreekpunt binnen een gemeentelijk organisatie is daarbij cruciaal.

Financiële toelichting

N.v.t

Juridische toelichting

N.v.t

Publicatie

De Kerkenvisie Ooststellingwerf zal worden gepubliceerd in de NOS en maakt onderdeel uit van de gemeentelijke website.

Uitvoering

a. Planning

raad 15 december 2020

b. Communicatie

Na vaststelling van de beleidskaders door de raad zal de kerkenvisie Ooststellingwerf onderdeel uitmaken van de gemeentelijke website.

c. Evaluatie / controle

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris

, burgemeester.

A. Ter inzage liggende stukken

a. geen

B. Vertrouwelijke stukken

a. geen